

Konkurences padome

Konkurences padomes prioritārie uzdevumi 2022. gadā

2022. gads ir pēdējais Konkurences padomes trīs gadu (2020.-2022.) darbības stratēģijas izpildes gads, un viens no šī gada prioritārajiem uzdevumiem būs izstrādāt jaunu darbības stratēģiju neatkarīgas iestādes statusā. Šogad Konkurences padome turpinās darboties trijos līdz šim definētajos pamatvirzienos:

1. Būtisku konkurences pārkāpumu un tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana, kā arī tirgus koncentrācijas nelabvēlīgas ietekmes nepieļaušana.
2. Konkurences padomes kapacitātes stiprināšana un izaugsme.
3. Nozares dalībnieku un publisko personu izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci veicināšana, konkurences politikas un kultūras veidošana nacionālā un starptautiskā līmenī.

Atbilstīgi stratēģijā minētajiem darbības virzieniem, Konkurences padome 2022. gadam ir izvirzījusi vairākus būtiskus uzdevumus.

Būtiskāko konkurences pārkāpumu atklāšana un novēršana

Pēc Konkurences padomes prakses un sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem Latvijā konkurences jomā ir divas būtiskas problēmas: aizliegtas vienošanās un valsts un pašvaldību jeb publisku personu radīti konkurences kropļojumi, kas nereti izpaužas kā nevienlīdzīgu konkurences apstākļu radīšana, uzņēmēju diskriminācija vai izstumšana no tirgus.

Konkurences padome nesaudzīgi vērsīsies pret smagākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem publiskajos iepirkumos dažādās nozarēs ar lielu ietekmi uz tautsaimniecību, tajā skaitā turpinās 2021. gadā uzsāktās lietu izpēti.

Tāpat iestāde būtiskus resursus veltīs publisku personu uzraudzībai, kas ir īpaši aktuāla Konkurences padomes dienaskārtībā kopš 2020. gada, kad spēkā stājās grozījumi Konkurences likumā, kas sniedza iestādei plašākas pilnvaras vērsties pret publisku personu radītiem konkurences kropļojumiem. Konkurences neitralitātes pārkāpumu novēršanā būtiski ir nodrošināt tūlītējas publiskas personas rīcības izmaiņas, kas sniedz arī tūlītējus ieguvumus sabiedrībai, tāpēc Konkurences padome kā visefektīvāko rīku iespējamo pārkāpumu novēršanai plāno izmantot pārrunu procedūras. Taču vienlaikus Konkurences padome 2022. gadā nevairīsies lietās piemērot arī naudas sodus, ja publiskas personas nevēlēsies mainīt rīcību, kas deformē godīgu konkurenci. Konsultatīvos nolūkos Konkurences padome ir uzsākusi un turpinās veidot apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmjautājumus, kas izriet no iestādes atzinumiem par valsts un pašvaldību veiktajiem līdzdalības pārvērtējumiem kapitālsabiedrībās, par publisku personu iesaisti dažādos tirgos, piemēram, veselības, sabiedriskā transporta, namu apsaimniekošanas jomās u.c. jomās.

Lai laikus identificētu barjeras brīvai un godīgai konkurencei, Konkurences padome plāno fokusēties uz nozarēm ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā, kā arī tirgiem, kuros notiek strauja attīstība vai tiek ieviestas inovācijas, tajā skaitā iestāde pievērsīs uzmanību konkurences apstākļiem tirdzniecības jomā, ņemot vērā izmaiņas šajā jomā, jaunā Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma uzraudzību un nepieciešamību par to izglītēt pārtikas preču piegādes ķēdes tirgus dalībniekus, tāpat uzmanība tiks pievērsta apdrošināšanas un finanšu tirgiem, ņemot vērā iepriekš veiktās uzraudzības un saņemtos signālus no tirgus dalībniekiem un sektora uzraugiem, kā arī Konkurences padomes redzeslokā būs digitālās platformas un to ietekme uz to klientiem un konkurentiem.

Nepietiekami efektīvi funkcionējošos tirgos Konkurences padome uzraudzīs un vērsīsies pret dominējošo uzņēmumu tirgus varas ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpumiem un novērsīs konkurencei kaitīgu tirgu koncentrācijas. Tāpat līdzdarbosies nepamatotu konkurences ierobežojumu identificēšanā un izskaušanā likumos un citos normatīvajos aktos, kā arī konkurences tiesību normatīvā regulējuma pilnveides procesā. Joprojām saglabāsies aktualitāte izvērtēt COVID-19 noteiktos uzņēmējdarbības ierobežojumus un piemērotos atbalsta mehānismus, sniedzot viedokli par valsts radītiem nepamatotiem ierobežojumiem uzņēmējdarbībai.

Konkurences padomes kā neatkarīgas iestādes stiprināšana

Lai maksimāli efektīvi un kvalitatīvi nodrošinātu iespējamo pārkāpumu atklāšanu un konkurences veicināšanu visos tautsaimniecības sektoros, Konkurences padomei ir nepieciešams nepārtraukti attīstīties un stiprināt iestādes kapacitāti atbilstoši mūsdienu aktualitātēm.

2022. gadā, iedzīvinot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2019/1/ES jeb t.s. “ECN+ direktīvu”, kas paredz Konkurences padomei nepieciešamās neatkarības garantijas, resursus un izpildes pilnvaras efektīvai konkurences tiesību pārkāpumu izmeklēšanai un prevencijai, ir plānots stiprināt iestādes kapacitāti cīņā ar būtiskākajiem konkurences kropļojumiem – uzņēmēju iesaisti karteļos, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī valsts un pašvaldību radītiem konkurences kropļojumiem, kas kavē ekonomiskās vides attīstību Latvijā.

Grozījumus Konkurences likumā, kuru mērķis ir pārņemt direktīvas normas, 2021. gada 14. decembrī apstiprināja Ministru kabinets un pašlaik likumprojekts iesniegts izskatīšanai Saeimā. Likumprojekts paredz ES dalībvalstu līmenī harmonizēt konkurences uzraudzības iestāžu pilnvaras efektīvai konkurences noteikumu pārkāpumu izmeklēšanai un atklāšanai. Tajā skaitā paredzēts, ka mainīsies iestādes statuss, tai kļūstot par neatkarīgu iestādi Ministru kabineta pārraudzībā, tāpat grozījumi pozitīvi ietekmēs iestādes izmeklēšanas procesus un lēmumu pieņemšanu, tā starpā likumprojekts paredz pārskatīt tirgus dalībniekam piemērojamos naudas sodus, nosakot izmaiņas piemērojamā maksimālā naudas soda sliekšņos un to aprēķināšanas kārtībā.

Iestādes viena no būtiskākajām 2022. gada prioritātēm ir likumdošanas izmaiņas kvalitatīvi ieviest arī iestādes iekšējos procesos un skaidrot tās tirgus dalībniekiem, lai no likuma izmaiņām iegūtu uzņēmējdarbības vide kopumā.

Tāpat 2022. gadā ir iecerēts stiprināt iestādes informācijas tehnoloģiju kapacitāti, izveidojot IT laboratoriju un apmācot darbiniekus pielietot modernāko IT tehnisko aprīkojumu efektīvākai elektronisko pierādījumu iegūšanai un apstrādei, īpašu uzmanību veltot automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei. Papildus plānota arī iestādes ekonomiskās analīzes kapacitātes stiprināšana, kas nodrošinās padziļinātāku un ekonomiski precīzāku izpēti apvienošanās lietās, tirgu uzraudzību veikšanā un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietās u.c., pievēršot papildus uzmanību ietekmes uz konkurenci ekonomiskajam novērtējumam.

Efektīva konkurences kultūras veidošana Latvijas tautsaimniecības interesēs

Lai uzņēmēji izprastu ieguvumus no godīgas un brīvas konkurences un arī rīkotos godprātīgi, Konkurences padomei nepieciešams īstenot plašas komunikācijas aktivitātes kā nacionālajā līmenī, tā starptautiskajā vidē.

Konkurences padome tirgus dalībnieku izglītošanu par godīgu konkurenci ir definējusi kā vienu no iestādes galvenajām prioritātēm, tāpēc 2022. gadā Konkurences padome turpinās aktīvu tirgus dalībnieku izglītošanu, organizējot seminārus, vebinārus un konsultācijas. Vienlaikus mazāk nozīmīgu pārkāpumu gadījumā tirgus dalībniekus brīdinās un izglītos, izmantojot “Konsultē vispirms” principu, nevis sodīšanu ar bargiem naudas sodiem. Iestāde turpinās attīstīt rīkus, kas mudina uzņēmējus un publiskas personas pašiem kontrolēt savu rīcību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, piemēram, izstrādājot ērti lietojamus pašnovērtējuma rīkus, t.sk. iecerēts uzsākt uzņēmējiem paredzēta digitāla apvienošanās ziņojuma iesniegšanas rīka izstrādi.

Lai iepazītos un apmainītos ar labāko konkurences tiesību ekspertu pieredzi konkurences uzraudzībā un konkurences kultūras veidošanā, kā arī to pārņemtu Latvijas praksē, 2022. gadā Konkurences padome plāno organizēt OECD konkurences tiesību ekspertu darbagrupas semināru un Baltijas Konkurences iestāžu konferenci.